

Lekken als gekken

Weet u het nog? Er zit een meneer in de Tweede Kamer die zijn bureaus bedreigd heeft om door hun brievenbus te urineren. Deze buurt-ogre (hij lijkt zelfs op Shrek) is op zijn beurt door heel beschaafd Nederland zwart gemaakt. Een van de mensen die dat heeft gedaan werkt bij een incassobureau en heeft toegang tot de systemen van het UWV. Eind november 2010 meldt de Volkskrant namelijk dat "het lid" zwaar in de schulden zit, achtervolgd wordt door gerechtsdeurwaarders en behalve zijn riante salaris als Kamerlid ook een UWV-uitkering heeft. Wie er precies achter dat lek zit is niet met zekerheid te zeggen maar uit welke hoek de info komt is duidelijk. Onder de vele tienduizenden overheidsdienaren die bij de inkomensgegevens in de UWV Polisadministratie kunnen zitten ook de gerechtsdeurwaarders. Die hebben formeel een ambtelijke status maar zijn feitelijk medewerkers van commerciële incassobedrijven. Vrijwel zeker heeft een incassomedewerker een centje bijverdiend door de Volkskrant een uitdraai te geven van het incassodossier, inclusief de dienstverbandgegevens uit de UWV Polisadministratie. Goede journalistiek, dat wel.

Deze casus en nog meer de Wikileaks casus laten het eens te meer zien: overheden en bedrijven zijn niet in staat en/of bereid om gevoelige digitale gegevens te beheren. Bij Wikileaks konden duizenden mensen bij de gelekte documenten. Wat vooral verbaast is dat niemand van die mensen eerder informatie heeft gelekt of gestolen. Even serieus: natuurlijk is de Wikileaks info al veel eerder gelekt aan of gestolen door veiligheidsdiensten, maar die zijn daar anders dan meneer Assange erg discreet over. Bij overheidssystemen zoals de bevolkingsadministratie of de Polisadministratie is het niet anders: legioenen ambtenaren en incassomedewerkers kunnen ongezien bij uw persoonsgegevens en mijn inkomensgegevens, dus reken maar dat er heel wat in stilte wordt gejat en verkocht. Het punt is dat we het niet willen weten, zeker niet wanneer er sappige info wordt gelekt of het slachtoffer een buurt-bully van een andere politieke partij is. Als professioneel betrokken burger zit alle desinteresse en incompetentie mij zo hoog dat ik nu zelf eens wat ga lekken in Q&A vorm. Q: Hoe kan een incassobureau bij de gegevens van een willekeurige burger komen? A: Gewoon door een collega gerechtsdeurwaarder met een ambtenarenstatus in de Polisadministratie te laten kijken met behulp van het goede Burgerservicenummer. Q: Hoe komt die incassomedewerker aan een BSN? A: Op allerlei onwettige manieren, bijvoorbeeld omdat het bureau ook werkt voor overheidsorganen die aan incasso doen. Q: Controleert dat incassobureau niet wat hun medewer-

kers doen? A: Meestal niet want de toegang tot de gegevens is helemaal kosteloos. Q: Wordt er niet gelogd wie de gegevens opvragen? A: Ja, maar daar heb je niks aan wanneer gegevens worden opgeslagen in een eigen deurwaardersdatabase en vervolgens voor Jan en alleman beschikbaar zijn. Q: Oké, maar wordt er gelogd welk deurwaarderskantoor de gegevens opvraagt? A: Ja! Q: Waarom gaat niemand dan achter dat foute incassobedrijf aan? A: Tja... Waarom eigenlijk niet? Zou het kunnen dat het ons eigenlijk niet interesseert wie onze gegevens raadpleegt? Zou het kunnen dat we geloven dat er niets aan gegevensdiefstal is te doen? Misschien. Misschien moeten we gewoon wachten tot er mensen worden benadeeld die we wel sympathiek vinden, onszelf bijvoorbeeld.

Wat in elk geval speelt is dat de betrokken overheidsorganisaties vaak opvallend weinig interesse hebben in het beschermen van de aan hun toevertrouwde gegevens. Neem weer de Polisadministratie: dat systeem beschikt over een ultrakrachtig mechanisme voor autorisatie en logging (zie DB/M 2009/3). Dat mechanisme is er echter niet gekomen omdat de specificaties dat voorschreven, maar omdat de bouwers het onverantwoord vonden om een basisadministratiesysteem te ontwikkelen dat zonder enige vorm van controle zou kunnen worden leeggetrokken. Toen het systeem in productie was kwam de vraag op of het ook actief zou worden gebruikt om de privacy van burgers te beschermen. Het antwoord was "nee": intern gold het beleid dat de eigen medewerkers werden vertrouwd tot het tegendeel bleek en de integriteit van de externe afnemers was (en is) een zaak van het management van die organisaties. Fijntjes werd er nog aan toegevoegd dat het sowieso de vraag was of het systeem wel moet loggen, want zoiets kan ook leiden tot aansprakelijkheid. Welkom bij de Nederlandse overheid.

Voordat er een verkeerd beeld ontstaat: het is niet overal zo. Bij de bevolkingsadministratie staat gegevensgebruik wel op de agenda. Maar het probleem is dat dat niet veel helpt in een wereld waarin gevoelige gegevens van database naar database worden gepompt en er altijd wel ergens een zwakke schakel is. Terug naar het Kamerlid. Ik hoop dat het gegevenslek rond hem alsnog boven water komt. Alle logging-gegevens zijn beschikbaar bij het UWV, bij de koepelorganisatie van de gerechtsdeurwaarders en wellicht bij het incassobureau van waaruit is gelekt. Je moet alleen *willen* kijken en daar zit het probleem. Stuur u deze column door naar Geert Wilders of doe ik het?

René Veldwijk is partner bij FAA Partners.